

УДК 821.161.2+355.12

ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ САЙТУ ОФІЦІЙНОГО ІРАНЬСЬКОГО МАСМЕДІА «ІРНА»

КОСЮК Оксана,

канд. філол. наук,

Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, Україна, e-mail: o_kosuk@ukr.net.

Вступ. У війну, яку розв'язала росія проти України, поволі втяглися всі держави світу. Віднедавна в епіцентр подій потрапив Іран – постачальник зброї масового ураження, яка в листопаді-грудні 2022 р. ледве не спричинила енергетичний колапс в Україні. Масмедіа Ірану заперечували факт передачі зброї. Тож світове співтовариство не мало доступу до збалансованої інформації.

Актуальність і мета. Мета наукового напрацювання – перевірити гіпотезу про релігійне підґрунтя фейкотворчості в інформаційному просторі Ірану. Заплановано виконати наступні завдання: відслідкувати, якими аргументами й фактами наповнювався протягом лютого-травня 2022–2023 рр. офіційний сайт провідної інформаційної агенції Ірану «Ірна» та з'ясувати, чи наявні там маніпуляційні стратегії та відверті омани (якщо так, то з чим варто пов'язувати «офіційні» порушення міжнародних стандартів).

Методологія. Аби зреалізувати мету дослідження, ми (за допомогою пошукових можливостей контент-аналізу, порівняльних властивостей аналогії, схематизму моделювання та уніфікації синтезу) вирішили дослідити кризь культурологічну призму розгортання подій та розвиток протистоянь на сторінках офіційного іранського ЗМІ – державного агентства новин «Ірна».

Результати. Після проведеного дослідження було з'ясовано, що протягом 15 місяців тривання війни (трохи повагавшись на її початку) «Ірна» ретельно «документувала» плин подій, однак виявила й певні стратегії приховування незручної інформації та активування джінси. Найуживаніші серед них: періодичне повторення (майже навіювання) фраз про підтримку України та її територіальної цілісності; перманентне введення в контекст повідомлень щодо Афганістану, Палестини, Сирії, Ємену, у яких теж не спокійно, як противага україно-російським перипетіям фігурують Ізраїль, США й Туреччина; не хтуються також спроби перенесення уваги з актуального на стороннє; поширене введення інформації про політику росії і путіна «під соусом» різноманітних протокольних інтерв'ю, влогів та «міжнародних експертиз»; дуже часто агенція покликається на сумнівні джерела на кшталт соціальних мереж. Засвідчено, що усе це – результат буквального впровадження постулатів шийтської течії автократичного мусульманства.

Висновки. Навіть використання хитрощів не робить новини «Ірна» достовірними. Однак публічне недотримання міжнародних стандартів має глибоке історичне коріння й пов'язане із сакральними цінностями. Відштовхуючись від історії й релігій стародавньої Персії, виконавши поставлені завдання, ми дійшли висновку: від найдавніших часів до сучасності продукування культури (зокрема й в аспекті діяльності масмедій) підлягає законам священної омани, відомої у мусульман-шиїтів як така й китман. Це слід обов'язково враховувати

Ключові слова: «Ірна», масмедіа, війна, Україна, Іран.

Вступ. 2022–2023 рр. у плані протистоянь та єднань вирішальні не тільки для нашої держави. Віднедавна в епіцентр подій потрапив Іран. Сподівання на зняття багаторічних санкцій ЄС і США, амбівалентне ставлення до російської агресії, скасування прав жінок на самовираження, збагачення урану й мілітаризація атому, торгівля зброєю, тероризм і, як вислід, чи не наймасштабніші за всю історію перської державності протести та численні страти – ось далеко не повний перелік подій, що вразили світ і спонукають до політичних переосмислень.

Увесь цей час (більше ніж 15 місяців) Ісламська Республіка Іран (ІРІ) уже, напевно, не констатує, а навіть світові думку про власну миролюбність та непричетність до розгортання війни в Україні. І це після того, як наявність іранської зброї на полях битв ідентифікували й документально засвідчили [2], а взаємини всіх гілок іранської та російської влад медіалізували провідні світові ЗМІ [8]. Планетарному співтовариству нічого не лишається, як вводити все нові пакети й без того жорстких санкцій, хоч вже після січневого раунду на початку 2023 р. на грані катастрофи опинилися сфери, пов'язані з виробництвом обладнання, кібербезпекою, програмуванням, фільтрацією соціальних мереж тощо. Паралельно, хоч і далеко не пропорційно, тискові на економіку й культуру розширюється сфера контактності між Іраном, росією, Китаєм та окремими країнами мусульманського світу – Сирією, Афганістаном, Азербайджаном, навіть Саудівською Аравією, яка завжди була в опозиції до шіїтської «країни аріїв». Подекуди складається враження, що історія твориться як «навішування ярликів» та штучне нагнітання кризових ситуацій. Отже, наше дослідження *актуальне*.

Оскільки найактивнішу безпосередню участь в усьому цьому беруть медіа, констатація фактів мала би стимулювати роздуми та різноінтерпретації (принаймні на рівні критично налаштованих аудиторій), однак цього не відбувається. Швидше за все, через війни, що тривають не тільки в Україні, а й у Ємені, Сирії, Нагірному Карабасі (про який ми же уже писали [1]) та інших гарячих точках планети: воєнний стан передбачає введення особливого законодавства [6] й спонтанно поділяє учасників процесу на хороших своїх та поганих чужих. Як вислід – усе, що пишуть «ворожі» масмедіа, автоматично вважається фейком або пропагандою.

Офіційні заперечення Ірану щодо торгівлі зброєю на загальному мілітарному фоні хоч і курйозні, та певною мірою очікувані: перси ніколи не були ні в опозиції до України, ні в союзі з РФ чи СРСР (під час Другої світової Іран перебував під радянською окупацією). Отже, у контексті російсько-українського протистояння ІРІ йдеться не про військово-політичні угруповання на основі близьких за світоглядом та духом ідеологій (хоч обидві країни – перманентні імперії), а про щось набагато важливіше й глибше. Можливо, політична позиція й тактика цієї країни узгоджуються з правічними настановами шіїтського ісламу чи навіть зороастризму? Припустімо, що тамтешній інформаційний простір функціонує з дотриманням принципів такої та китману («священних оман» в ім'я автентичної непохитності).

Отже, ставимо за *мету* перевірити гіпотезу про релігійне підґрунтя фейкотворчості в інформаційному просторі Ірану й плануємо виконати такі *завдання*: відслідкувати, якими аргументами й фактами наповнювався протягом лютого-травня 2022–2023 рр. офіційний сайт провідної інформаційної агенції Ірану «Ірна»; чи наявні там маніпуляційні стратегії та відверті омани (якщо так, то з чим варто пов'язувати «офіційні» порушення міжнародних стандартів).

Об'єкт вивчення – публікації сайту агенції «Ірна», *предмет* – особливості висвітлення повномасштабного вторгнення росії в Україну.

Методи дослідження. На методологічному рівні задіяно контент-аналіз (що допоміг відшукати інформацію про війну в Україні та констатувати світові й іранські реакції на неї), аналогію (яка дозволила співвіднести дані різних джерел інформації), моделювання (сприяло узгодженню сакральної й сучасної типів комунікації) та синтезу (котрий дозволив об'єднати фактаж в єдине ціле) тощо. «Червона лінія» методології

– культурологічно-релігійний підхід. Для зручності й каліграфічної естетики, замість великої кількості класичних покликань на список використаних джерел, будемо по-слуговуватися номером кожної окремої новини. Відшукати матеріал можна, додаючи до числа ідентифікатор сайту «<https://ru.irna.ir/news/>».

Результати й обговорення. Публікація пов'язана з найсвіжішими дослідженнями медіацій актуальних подій (зокрема війни в Україні), які щойно з'являються в наукометричних базах. А також є органічною частиною об'ємного дослідження авторки цієї статті, яке акцентує раціоналістичний дискурс масової комунікації та верифікацію (фактчекінг) не за схемою, яку пропонують новітні платформи, а відповідно до ключової проблеми аналізованої реалії, яку породжує актуальна подія. Схеми такої верифікації у кожному випадку різні. Базова проблема спершу «занурюється» в культурний контекст та окреслюється як синергетична система. Наукові розвідки О. Косяк спровоковані конкретними подіями, які, на жаль, стаються незалежно від потреб чи бажань. І засоби масової комунікації ці події оперативно висвітлюють. Однак оперативність, як правило, не рівняється на міжнародні стандарти й не гарантує якості. Теоретичну базу наукової публікації складають думки провідних науковців-ісламістів сучасності – Е. Саїда («Культура й імперіалізм» [10], «Орієнталізм» [9]), який аналізує орієнталізм як цілісну систему західних уявлень про Схід і вказує на упередження й апіорний схематизм окресленого сприймання, та С. Ісмаїлова – ексочільника мусульман України, котрого було проінтерв'юйовано після терористичного нападу 2015 р. на редакцію французького сатиричного журналу «Шарлі Ебдо» на предмет відмінностей у реакціях сучасних мусульман і християн на сміхову культуру й традиції пересміювання серйозного [3]. Автентичних та незалежних досліджень інформаційного простору Ірану, на жаль, не існує (або вони нам не доступні), бо перська культура (її історія й сучасність) на теренах Європи майже не опрацьована. У цьому сенсі варто погодитися зі С. Чуніхіною, котра вважає що, досліджуючи медіа, окрему увагу варто приділяти процесам та подіям, які «відбуваються в реальному часі й мають високу значущість для суспільного розвитку та благополуччя, але з певних причин виявляються витісненими на периферію колективної свідомості» [11, с. 317]. Тоді політика «спрямована на профілактику патологізації процесів іншування» [11, с. 317]. Сучасний Іран дійсно «випадає» з поля зору науковців. Як справедливо зазначив М. Мінаков, «вестфальський мир, епоха світових імперій, Конвенція про права та обов'язки держав (підписана в Монтевідео), деколонізація, Гельсінська угода й глобалізація» істотно вплинули на міжнародні відносини» [5, с. 4], однак крайні події та війна в Україні руйнують навіть витримані часом усталені стереотипи й підштовхують до актуальних наукових досліджень. Отже, наша *розвідка цілкомнова* і з погляду загальнонаукового, і спеціалізованого (медійного), бо культурологічно-релігійний підхід до аналізу іранських медіа ще ніхто не застосовував.

Отож, станом на 13.02.23 р. інформаційний блок про Україну (за тегом «Warin Ukraine» чи введенням слова «Ukraine» в пошукову стрічку) презентувала новина «Мстива позиція Подоляка стосовно Ірану: правові наслідки для України». І саме цей матеріал закривав топ-10 найчитабельніших матеріалів. У публікації зазначено: «Як не складно у це повірити, очільник офісу Президента України недвозначно натякає, що Київ причетний до ворожих дій Ізраїлю супроти Ісламської Республіки Іран. І якщо дані найближчим часом не спростуються, наслідки будуть невтішні» (85013997). Ідеться про ситуацію, коли, коментуючи атаку на один із об'єктів Міноборони Ірану, Михайло Подоляк у соціальній мережі Twitter зазначив, що логіка війни невблаганна й суворо виставляє рахунки організаторам та їхнім спільникам: паніка в РФ, нескінченна мобілізація, протиракетна оборона в Москві, окопи за 1000 кілометрів від України, підготовка укриттів, ніч вибухів в Ірані, невпинне виробництво дронів та ракет – усе це наслідки, про які Україна вже попереджала.

Поряд із цією публікацією розміщено теги «Війна в Україні», «Міністерство оборони й підтримки ЗС Ірану», «Росія», «Ізраїль». За першим із покликань – підбірка

спеціалізованих новин, за якими, починаючи з повномасштабного вторгнення росії в Україну (щоправда, на сайті це не 24.02.2022 р., а 10.03.2022 р.: очевидно, іранський політикум тривалий час вагався й не знав, як реагувати на окупацію), можна доволі чітко відслідкувати історію розгортання конфлікту ІРІ не тільки з Україною, а й рештою цивілізованого світу. Отже, 10.03.22 р. з'явилася публікація «У Тегерані відбулося засідання МЗС Ірану з питань України». У ній нейтрально зазначається, що росія розпочала наступ, атакуючи Київ, Харків, Одесу, Дніпро, Маріуполь та Краматорськ. Акцентовано, що Міністерство зовнішніх справ Ірану робить усе для того, аби негайно евакуювати із зон конфлікту власних громадян. Про ставлення до окреслених подій ще не йдеться (84678527).

У матеріалі від 12.03.2022 р. («Іран не вважає війну вирішенням криз ніде у світі, заявив Амір Абдоллахіян») зазначено, що очільники МЗС Ірану Хоссейн Амір Абдоллахіянта Польщі Збігнев Рау в телефонній розмові обговорили регіональні й міжнародні події (і «кризу в Україні»). Принагідно Міністерство зовнішніх справ Ірану висловило вдячність Польщі за евакуацію громадян ісламської республіки й акцентувало на необхідності збільшення потоків гуманітарної допомоги Україні. Більш-менш чіткої позиції ще не видно, однак навіть із назви зрозуміло, що Іран засуджує конфлікт і називає його війною, а не спецоперацією (84680368). А вже 13.03.2022 р., виступаючи перед студентами в Мешхеде, представник МЗС ІРІ Саїд Хатібзаде вперше офіційно заявив, що Іран категорично проти війни (хоча принагідно наголосив: причина конфлікту – розширення кордонів НАТО та міжнародний протекторат Америки). Окресливши позицію, Хатібзаде висловив сподівання на зняття міжнародних санкцій, які ось уже впродовж сорока років не дозволяють Ірану всебічно розвиватися (84681953). Власне, це й лишається до сьогодні одним з основних (не враховуючи відносини з Ізраїлем) «каменів спотикання» у стосунках Ірану та світу. Того ж дня (покликаючись на групу «Асхаболь Каф») «Ірна» повідомила, що для війни в Україні США у співпраці з НАТО вербує громадян Іраку, Сирії, Лівії, Тунісу, Судану, Туреччини і Єгипту (84682875). Тим часом впродовж 2022–2023 рр. різні видання світу писали, що росія не поступається й уже охопила «пропозиціями» військової служби, крім Білорусі, Сербію, Ліван, Палестину, Сирію, Балкани та ін. країни [7].

15.03.2022 р. насущні мілітарні проблеми обговорили міністри закордонних справ Ірану (Хосейн Амір Абдоллахіян) та України (Дмитро Кулеба). Хосейн Амір Абдоллахіянт, між іншим, акцентував «позитивні» наміри міністра закордонних справ та постійного представника рф при ООН С. Лаврова й наполягав на дипломатичних вирішеннях конфліктних ситуацій (тоді якраз тривали перемовини в Стамбулі), але (що цікаво) не лише в Україні, а й у Ємені та Афганістані (84684700). Введення в контекст дискусій Афганістану, Палестини, Сирії, Ємену (і, як противаги, Ізраїлю, Америки, Європи, інколи – Туреччини) – постійна «перська» тактика розгляду подій російсько-української війни.

Буквально через 10 днів ситуація змінюється. Оскільки Євросоюз ще 26.02.2022 р. ввів санкції, які заборонили постачання техобслуговування та страхування літаків рф (а санкції щодо Ірану не послабилися), то, аби «виговтатися» зі становища, росія змушена використати досвід Ісламської Республіки – «виживання» в замкненому просторі. Про співпрацю ще не йдеться (84693625).

Із 23.03.2022 р. засоби комунікації Ірану починають «товкти воду у ступі». «Ірна», зокрема, згадує про підписання угоди 21.02.2022 р. із так званими Донецькою та Луганською республіками й оприлюднює позицію путіна щодо оплати за газ у рублях (для «недружніх» до рф країн). «Візуалізує» повідомлення величезний портрет президента росії (84694163). Отже, Іран запускає пропагандистську технологію співчуття до агресора. Паралельно зомбується культурна сфера.

Далі ситуація ускладнюється. 24.03.2022 р. Генеральна Асамблея ООН у межах спеціальної сесії ухвалила підготовлену Францією та Мексикою резолюцію щодо гумані-

тарної ситуації в Україні. За даними ТАРС, як зазначала «Ірна», за кризи, що склалася, відповідальність повністю покладається на росію. Проти проєкту резолюції, окрім передбачуваних росії та Білорусі, проголосували Сирія, Еритрея й КНДР. Утримались, окрім Ірану, Алжир, Ангола, Болівія, Бруней, Бурунді, ЦАР, Китай, Республіка Конго, Сальвадор, Екваторіальна Гвінея, Есватіні, Ефіопія, Гвінея-Бісау, Індія, Казахстан, Киргизія, Лаос, Мадагаскар, Малі, Монголія, Моза, Нікарагуа, Пакистан, Південна Африка, Шрі-Ланка, Судан, Того, Уганда, Танзанія, Узбекистан, В'єтнам, Зімбабве.

Із 25.03.2022 р. Тегеран прицільно зосереджується на україно-ізраїльських переговорах, які для нього, видимо, набагато важливіші, ніж російська окупація (і пізніше стануть «чистилищем» усіх проблем), і зазначає, що Президент Зеленський співпрацює з розвідувальною службою Ізраїлю й прагне отримати систему захисту «Залізний купол» та програмне забезпечення NSO Pegasus. Що прикметно: у повідомленні «Ірна» покликається не на українські масмедіа, а на ізраїльську агенцію HAARETZ (84695431). Того ж дня повідомляється, що російський посол Олександр Єфімов, який перебуває з офіційним візитом у Сирії, поскаржився, що ізраїльські обстріли сирійських територій спрямовані на ескалацію напруженості на Близькому Сході та дозволяють Заходу безкарно здійснювати військову агресію (саме в цій новині відбувається своєрідна «підміна дискурсів» і на перший план виходить ірано-ізраїльський конфлікт) (84695724).

27.03.2022 р. «Ірна» спрямовує нищівну критику на президента США й акцентує, що його рейтинг, згідно з опитуванням NBC News, впав до рекордних 40 %. А це означає, що американці не вірять у можливість врегулювання російсько-українського та російсько-західного конфліктів і реально очікують паливної кризи та ядерної війни (84697823). Так «коло винних розширюється».

У публікації за 29.03.2022 р. («Франція дуже далека від того, щоб бути зразковою щодо прав людини: Міжнародна амністія») на перший план виходить Франція. Ідеться про різне ставлення до українських та афганських біженців. Ісламська Республіка вболіває за сусідню країну, бо афганці частково – теж перси, і в разі катастроф тікають до Ірану (84699075). На цю тему відзнято чимало документальних та художніх стрічок, окремі з них справді шедевральні (як-от фільм Маджида Маджиді «Дош»).

6.04.2022 р. (вочевидь, паралельно до виникнення нових проблем) відбувається телефонна розмова між міністрами закордонних справ Ірану Хосейном Аміром Абдоллахіаном та Угорщини – Петером Сійярго. Високопоставлені дипломати виступають однаково проти війни на території України й застосування санкцій щодо росії. «Стартує» політика – «і вашим, і нашим» (84707774). 10.04.2022 р. меседж підсилюється словами іранського русиста Рухоллі Моддабера: «Європа втомилася від санкцій і може підірвати основи односторонніх санкцій США. Китайці вважають, що продовження санкцій щодо Росії може призвести до голоду, подібного до голоду Другої світової війни». Окрім того, за словами іранського дослідника, політика США незаконна. Зрозуміло, що тема санкцій найбільшача для Ірану, але в цій публікації «Ірна» явно переходить межу допустимих реакцій цивілізованого світу (84711144).

14.04.2022 р. глава МЗС Ірану Хосейн Амір Абдоллахіан вкотре розмовляє телефоном з українським колегою Дмитром Кулебою. Політики обговорили ситуацію в Україні та іранську гуманітарну місію. Глава МЗС Ірану ще раз наголосив, що його країна сподівається на переговори й мирне врегулювання, і висловив готовність відправити в Україну медкоманди Півмісяця. При цьому він заявив, що найперше слід гарантувати безпеку міжнародних установ та посольств, які вже повертались в Україну після закриття на початку повномасштабного вторгнення (84715923). 19.04.2022 р. довідуємось, що посольство Ірану в Україні, яке тимчасово перебувало в Молдові, повернулося. Про це повідомив посол Манучехр Моради в соціальній мережі Twitter. Тоді ж британська газета «The Guardian» вперше повідомила, що Іран розпочав постачання зброї до росії за посередництвом проіранських угруповань, що діють в Іраку. Однак посольство рф у Тегерані моментально нарекло це фейком (84729712).

24.04.2022 р. влада Вашингтону заблокувала роботу посольства РФ та анулювала роботу посла Анатолія Антонова. Дипломати обох країн заявили, що росія та Америка більше не партнери (84730316). Тим часом 26.04.2022 р., як повідомляє «Ірна», до Москви прибув Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш (повідомляючи це, інформаційна агенція покликається на «Радіо Свобода»). Гутерріш заявив про готовність ООН разом із Комітетом Червоного Хреста забезпечити роботу гуманітарного коридору з території заводу «Азовсталь» у Маріуполі, де тривають бої і залишаються сотні цивільних жителів. Генсек ООН також закликав до незалежного розслідування воєнних злочинів в Україні. У відповідь путін у телефонній розмові з президентом Туреччини наголосив, що бойові дії у Маріуполі вже не ведуться, а Володимир Зеленський зауважив: Генеральному секретареві спершу слід було відвідати Україну та подивитися на все безпосередньо, а тоді вже прямувати до Москви (84732587).

28.04.2022 р. з'являється розлога публікація «Гегемонія долара в контексті української війни», у якій ідеться про виходи зі скрутних санкційних ситуацій. «Ірна» зазначає, що росія та Китай придумали заміну долару й запустили в себе внутрішні системи обміну транзакціями. Китай – під назвою Сертифікований інститут закупівель та постачання (CIPS) – глобальної професійної організації зі штаб-квартирою у Сполученому Королівстві, яка працює у сфері закупівель та постачань і надає послуги 118000 членам спільноти. Росія ж організувала СПФБ – систему передачі фінансових повідомлень (СПФС), що функціонує на базі інформаційно-телекомунікаційної системи мегарегулятора. «Ірна» повідомляє, що навіть союзник США – ЄС – у період правління Дональда Трампа та після введення численних санкцій проти Ірану (зауважмо, це згадується при найменшій нагоді) придумав інший шлях у сфері запровадження санкцій – INSTEX. Як вихід, багато країн стали використовувати лиш місцеві грошові одиниці чи криптовалюту. Центральна інформаційна агенція Ірану акцентує, що з часу вторгнення в Україну використання біткоїну в Росії зросло у «надцять» разів. США, на погляд «Ірна», теж розширило можливості застосування цифрових активів, оскільки громадяни Америки розглядають їх як спосіб не втратити широкий спектр купівельних спроможностей (84734413).

09.05.2022 р. (коли світові джерела попереджали про можливість жорсткого обстрілу великих міст України) офіційне дипломатичне представництво Ірану в Києві закликала усіх своїх громадян залишити Республіку Молдова у зв'язку з можливістю поширення війни на Придністров'я. Іранське посольство в Україні, до речі, усього місяця тому повернулося з Кишинєва до Києва (84746612).

30.05.2022 р., як повідомляє «Ірна», Міністр закордонних справ Ірану Хосейн Амір Абдоллахіян провів телефонну розмову з фінським колегою Пеккою Хаавісто й заявив, що Іран незмінно закликає Київ та Москву припинити війну дипломатично. Розмова, вочевидь, була підспудно пов'язана із заявкою Фінляндії на вступ до ЄС (84771629).

14.07.2022 р. вперше відкрито постає тема передачі Росії іранських безпілотників. Щоправда, «Ірна» хитро переводить її в дещо іншу площину, втягуючи в зону конфлікту найбільшого свого опонента – Ізраїль. У той час представник МЗС Ірану Насер Канані розкритикував радника президента США з нацбезпеки Джейка Саллівана, котрий начебто звинуватив Тегеран у підтримці вбивства українців через постачання зброї. Канані написав у Twitter, що радник із національної безпеки супроводжував Джо Байдена в Тель-Авів, аби зміцнити відданість Сполучених Штатів беззастережній підтримці «найбільш дітовбивчого режиму у світі». Ще рано судити, хто тоді мав «більшу» рацію, однак уже видно, що «маховик» викривлення проблем працює (84821241). Наступного дня (наче у відповідь) «зустрілися» міністри закордонних справ Ірану та України й знову віртуально обговорили відносини між Тегераном та Києвом. Хосейн Амір Абдоллахіян наголосив, що позиція Ірану незмінна в плані мирних намірів та дипломатичних вирішень мілітарних проблем Палестини, Ємену, Афганістану та України. Однак Ізраїль він назвав «палестинською окупованою територією». Дмитро Куле-

ба зробив вигляд, що повірив переконанням колеги. Принаймні, відповідно до тексту «Ірна», він нічого не заперечував (84822253).

Черговий матеріал за темою «Війна в Україні» з'явився аж через місяць (14.08.2022 р.). У ньому йдеться про відносно нейтральне – знецінення валют: «Середня інфляція у 38 багатих країнах Організації економічного співробітництва досягла 9,65%. У США, за підсумками червня, прискорилося до 9,1%. У Німеччині, Великій Британії та Іспанії в цей же час склала 7,5%, 8,2% та 10%». Експерти «Ірна» вважають, що сталося це через війну в Україні та відмову Європи від російського газу (84852997). Наступний матеріал (за 04.09) підсилює попередній. У ньому зафіксовано протести в Чехії, вимога яких, буцімто, – відновлення постачання російського газу, від якого поступово відмовляються ключові країни ЄС (84877277).

Уже 05.09.2022 р. «Ірна» (зі слів офіційного представника МЗС ІРІ Насера Канаї) зазначає, що саме Іран може стати однією з можливостей вирішення енергетичної кризи в Європі в разі досягнення ядерної угоди. Принагідно обговорюються питання іранської присутності в Сирії та Іраку й співпраці з МАГАТЕ. Ставиться на обговорення й візит глави МЗС Ірану Хоссейна Аміра Абдоллахіяна до Москви та його зустріч із Сергієм Лавровим. Із публікації видно, що Тегеран і далі «вмиває руки», однак інерційно наближається до Москви (84878597).

10.10.2022 р. виходить публікація про «несправедливі» санкції супроти російських спортсменів. Такі засоби впливу, на думку верховного лідера Ісламської революції аятоли Алі Хаменеї, вкотре показують справжнє обличчя Заходу, що не дотримується міжнародного законодавства. Насправді в повідомленні зміщується акцент на відмову іранців боротися зі «спортсменами-сіоністами», з якою не погоджуються європейські держави. Порівнюючи ситуації, Алі Хаменеї знову ж таки застосовує хитру стратегію підміни понять і засвідчує підспудну прихильність до Росії (84908469). Хоча тут дивною є вже присутність самого рахбара, бо тема явно не його рівня. До речі, у світовому інфопросторі вже півстоліття циркулює непідтверджена інформація про нібито навчання молодого Алі Хаменеї в Університеті дружби народів імені Патріка Лумумби в Москві і, відповідно, можливість його вербування органами КДБ.

15.10.2022 р. очільник МЗС Ірану Хосейн Амір Абдоллахіян мав телефонну розмову з португальським профільним міністром Жоао Гомешем Кравинью. Окрім війни в Україні та торгівлі зброєю (наявність якої вкотре було наполегливо заперечено), обговорювалися проблеми Сирії, Афганістану, Ємену. Абдоллахіян акцентував розмитість поняття «тероризм». На його думку, Іран постійно стикається зі справді терористичними групами – «Аль-Каїда», «Джейшаль-Адль» та ДАІШ (ІДІЛ). «Тим часом деякі країни у інтервенціоністських заявах розглядають заворушення й терористичну діяльність як протести й на практиці провокують бунтівників і навіть порушують питання про ухвалення резолюції на майбутньому засіданні Ради міністрів Євросоюзу. У разі такої дії, зазначив міністр, Ісламська Республіка Іран, безумовно, вживе контрзаходів» (84912398). Дуже хочеться вірити, що він не мав тоді на увазі марні намагання демократичного світу визнати Росію державою-терористом. Однак певності немає, бо мало не всі повідомлення «Ірна», як бачимо, містять «подвійне дно».

Із 17.10.2022 р. «Ірна» цілком і повністю «перемикається на Москву» й пише про те, що заступник голови Ради безпеки Росії Дмитро Медведєв застеріг Ізраїль від постачання зброї Києву, попередивши, що це надовго зруйнує відносини між державами. Принагідно звучить цитата: «Якщо Ізраїль надаватиме військову допомогу Україні, то йому «впору оголосити Бандеру та Шухевича своїми героями»» (84914680). За такими заявами хочеться поставити маркер «не коментується».

19.10.2022 р. на сайті знову озвучено найскандальнішу тему. Цього разу про постачання безпілотників до Росії написав у Twitter посол Німеччини у Великій Британії Мігель Бергер. Повірена в справах Ісламської Республіки Іран у Лондоні Махді Хоссейні Магін, коментуючи подію, зазначила: «Берліну має бути соромно за свою минулу

поведінку (мається на увазі те, що сталося під час та після двох світових воєн), невиконання зобов'язань за спільним всеосяжним планом дій (СВПД) й тотальне лицемірство» (84917500). Тож тему продажу зброї знову намагаються «перекрити». Це ознака відвертих маніпулювань масовою свідомістю. Крім того, впадає у вічі, що «Ірна» занадто часто задіює соціальні мережі, котрі аж ніяк не відповідають рівневі офіційної незалежної експертизи.

20.10.2022 р. за підсумками проведення закритих консультацій Ради Безпеки ООН, де було висунуто звинувачення Ірану в постачанні дронів росії, перший заступник постійного представника рф при Організації Об'єднаних Націй Дмитро Полянський заявив, що російська федерація використовує в конфлікті в Україні лише безпілотники власного виробництва, і зазначив: «Ми спостерігаємо черговий раунд кампанії дезінформації західних делегацій. Мета зрозуміла, вони намагаються одночасно влучити у дві цілі» (84918435). Ідеться про необхідність надання західної та американської зброї Україні й продовження санкційного тиску на росію та Іран. Як джерело інформації «Ірна» використовує ТАРС, дослівна назва якого, до речі, – телеграфне агентство Радянського Союзу. Того ж дня до дискусій «підключаються» посол і постпред Ірану при ООН Амір Саїд Іравані, який зазначає, що за спробами пов'язати претензії до Ірану в українському конфлікті з резолюцією 2231 стоїть «політичний порядок денний», і Міністр закордонних справ Ірану, котрий у телефонній розмові з верховним представником ЄС із закордонних справ та політики безпеки Жозефом Боррелем називає звинувачення в постачанні ракет іранського виробництва росії для використання у війні в Україні необґрунтованими та принагідно завіряє у продовженні плідної співпраці з МАГАТЕ. Загалом ці «заяви» вже починають справді чимось нагадувати навіювання...

22.10.2022 р. «історія продовжилася»: ООН «з подачі» Англії, Франції та Німеччини ініціювала розслідування торгівлі іранською зброєю. І в дискусію миттєво вступив постпред рф при ООН Василь Небензя, але вже не заперечуючи, а відверто погрожуючи: «Якщо експерти ООН на догоду західним столицям все ж таки займуться якимось псевдорозслідуванням <...> ми можемо переглянути увесь комплекс відносин із Секретаріатом ООН» (84919709). Вочевидь збагнувши, що найкращий захист – то напад, 25.10.2022 р. «ультиматум» підтримав посол та постійний представник Ісламської Республіки Іран при ООН Амір Саїд Іравані. «Західні країни, зокрема три постійні члени Ради Безпеки, звинувачують Іран у порушенні конкретного пункту резолюції 2231 Ради Безпеки 2015 р., тоді як вони продовжують порушувати усі свої юридичні зобов'язання відповідно до тієї ж самої резолюції. Кричущий приклад – незаконний вихід Сполучених Штатів із Спільного всеосяжного плану дій (СВПД) за іранською ядерною програмою. Цей акт також вважається явним порушенням міжнародних прав, Статуту та резолюції 2231 РБ ООН», – написав Іравані у своєму листі до генерального секретаря ООН Антоніу Гутерріша (84922943).

23.10–26.10.2022 р. у Тегерані тривала 18-та Генасамблея Організації інформаційних агентств країн Азії й Тихого океану (ОАНА). У роботі форуму, де головувало «Ірна», взяли участь 60 представників та керівників із 35 найбільших новинарних агенцій. «Цвяхом» програми став очільник дирекції міжнародного співробітництва МІА «Росія сьогодні» Василь Пушков, котрий заявив, що «навіть найадекватніші та найпрофесійніші західні медіа висвітлюють події в Україні як шаховий матч, де коментатор односторонньо описує ходи, проблеми та перемоги винятково чорних або білих» (84924446).

29.10.2022 р. (зі слів українського журналіста Дмитра Гордона та російсько-ізраїльського бізнесмена Леоніда Невзліна) за допомоги в торгівлі іранською зброєю в конфлікт втягують Узбекистан. Однак пресслужба Держоборонпрому цієї республіки все офіційно заперечує. Першоджерело інформації – сайт агенції «Фергана» (84926905).

31.10.2022 р. офіційний представник МЗС Ірану Насер Канані знову запевнив, що Іран не торгує зброєю, і звернув увагу на «неконструктивні дії стосовно Тегерану» урядів Німеччини та інших європейських держав. Ідеться про визнання Німеччиною КСІР

(корпусу стражів ісламської революції – елітного військово-політичного угруповання) терористичною організацією та порівняння Європи із садом, а Азії – із джунглями, яке запропонував представник ЄС із закордонних справ та політики безпеки Жозеф Боррель (84928586).

31.10.2022 р. «Ірна» знову виступає із запереченням слів українського журналіста Дмитра Гордона про допомогу сусідніх держав Близького Сходу збирати й продавати іранську зброю (цього разу йдеться про Таджикистан). Хоча, ніби у всупереч логіці, у цій же публікації зазначено: «За даними іранських засобів комунікації, у травні цього року в Душанбе почав працювати завод зі збирання БПЛА іранської розробки Ababil 2» (84928828).

Скандал довкола мілітарних аспектів торгівлі не вщухає... І вже 05.11.2022 р. (усього за кілька днів до нищівного обстрілу, який спричинив колапс енергетичної системи України) риторика глави МЗС ІРІ Хоссейна Аміра Абдоллахіяна змінюється. Він нарешті заявляє, що Іран таки продавав Росії «невелику кількість дронів» за кілька місяців до повномасштабного вторгнення, але не для війни (навіщо – він не пояснює, але знову звинувачує Європу, яка начебто не дозволяє зустрітися без посередників іранським та українським дипломатам). Принагідно запевняє: якщо саме ті дрони використовує росія, то Ісламська Республіка негайно вживатиме заходів (84933152). Наперед забігаючи, скажемо: цього не сталося.

Наче за іронією долі, 09.11.2022 р. (у переддень жакливого атаки, що вивела з ладу левову частку енергетики України) представник верховного лідера Ісламської революції Алі Шамхані зустрічається з секретарем Ради безпеки росії Миколою Патрушевим. І хоча на початку ще, наче «мантру», він озвучує фразу про мир і врегулювання конфліктів, однак дуже швидко «перемикається» й заявляє про гостру необхідність створення спільних ірано-російських інституцій для боротьби з санкціями. Патрушев спішно підтримує цей «меседж», зазначивши, що західні країни і США прагнуть нав'язати усім свою політичну волю, порушуючи Статуту ООН і «використовуючи комбіновану війну» (84937504).

11.11.2022 р. (одразу після найбільш масового обстрілу, коли Україну, у буквальному розумінні, поглинула темрява) офіційний представник МЗС Ірану Насер Канані повідомляє, що звинувачення у відправленні зброї до росії для використання у війні в Україні є необґрунтованим (зауважмо: ще 05.11.2022 р. глава МЗС ІРІ казав обернене), додавши, що Ісламська Республіка Іран виступає проти війни та підтримує припинення вогню. Принагідно, уже за звичною схемою, Канані звинувачує Захід та Америку, тепер – в озброєнні ЗСУ, акцентуючи, що це теж незаконно (84939032). У цій ситуації, наче за Зигмундом Фройдом, «виривається» прислівник «теж».

22.11.2022 р. (після заяв The Washington Post про запуск масового виробництва іранських військових безпілотників у росії) місія Ірану при ООН у своєму листі газеті повідомила, що Тегеран запросив спільну експертну зустріч із владою України для розгляду оприлюднених тверджень. У заяві, зокрема, йдеться про те, що «протягом тривалого часу Ісламська Республіка Іран та Росія здійснювали оборонну, наукову та дослідницьку співпраці, які передували початку українського конфлікту. Враховуючи, що п'ятирічне збройове ембарго щодо Ірану (відповідно до резолюції 2231 Ради Безпеки ООН) закінчилося у жовтні 2020 року, Ісламська Республіка надає пріоритет розширенню співпраці з іншими країнами» (84950163). Тут вочевидь місія намагається випередити й логічні запитання щодо Таджикистану, Узбекистану тощо, які вже свого часу поставали в контексті російсько-української війни.

10.12.2022 р. постійний представник рф при ООН Василь Небензя, виступаючи на скликаному з ініціативи Москви засіданні Ради Безпеки всесвітньої організації, заявив, що російський військово-промисловий комплекс справляється з поставленими завданнями в повному обсязі, тому в цьому Москві допомога не потрібна. Небензя також акцентував, що, на відміну від російської, «української військової промисловості

практично не існує – за неї працюють ВПК західних держав» й отримують від цього колосальні прибутки, позбавлятися яких заради миру не вважають за можливе й потрібне (84965802).

12.12.2022 р. (коли Європейський Союз оголосив про нові санкції проти Ісламської Республіки за порушення прав людини та використання іранських безпілотних літальних апаратів на війні в Україні) посольство росії у Лондоні зробило заяву у зв'язку з «неприпустимими висловлюваннями» глави МЗС Великобританії Джеймса Клеверлі, який звинуватив Іран у постачанні військового обладнання до рф. У коментарі російських дипломатів, переданому ТАРС, заяви міністра відкидаються як «цілком надумані». Натомість Великобританії та її союзникам знову висовуються звинувачення у «пособництві київському режиму» (84967686).

18.12.2022 р. посол Ісламської республіки в Австрії Аббас Багерпур Ардакані, коментуючи інтервенційну позицію європейських держав щодо Ірану (до речі, тут «Ірна» знову покликається на соцмережу Twitter, підриваючи вартісність та достовірність експертизи), твердить, що політика ЄС однобока й не враховує, приміром, перманентних злочинів Ізраїлю супроти жінок та дітей.

26.12.2022 р. з'являється велика публікація-відповідь «на нові звинувачення президента України» та лідера партії «Лікуд» Біньяміна Нетаньяху. Ідеться про переговори щодо нормалізації відносин із Саудівською Аравією. Представник МЗС Ірану Насер Канані заявляє, що необґрунтоване приниження інших не допоможе Україні, а розвиток та нормалізація відносин між арабськими та ісламськими країнами з сіоністським режимом не сприятиме зміцненню стабільності, безпеки та миру в регіоні. Звертається також увага на масштабні протести, які саме тоді набрали в Ірані небувалого розмаху. Вину за «безчинства» Канані, звісно, скидає на Захід (84980869).

29.12.2022 р. «Ірна» повідомляє, що, у зв'язку з санкційною політикою Заходу супроти росії (а підспудно – й Ірану), французам уже видають талони на дрова. Імовірно, це принагідний спосіб залякування-попереджень (84983201).

04.01.2023 р. «про роль США в українській кризі та причини початку військового конфлікту в Україні» розповів російський (як зазначено на сайті «Ірна», хоча насправді – вірменський) журналіст та політолог Армен Гаспарян. Невеликий ролик містить звинувачення Америки та її західних партнерів у перманентних втручаннях у державні справи України з 90-х років минулого століття й до початку повномасштабного вторгнення рф. Для підтвердження експертспроможності Гаспаряна агенція зазначає, що це, за дослідженням Daily Moscow, найвпливовіший політолог 2020 р. (84989139).

Новина від 18.01.2023 р. повідомляє: «Сьогодні вранці у Броварах розбився вертоліт ДСНС. Внаслідок авіакатастрофи загинуло керівництво МВС: міністр, перший заступник міністра та державний секретар». Далі зазначено, що жертвами стало 18 громадян України (серед яких двоє дітей), а в лікарні доправили 22 постраждалих (10 дітей). На наш погляд, це єдиний цілком нейтральний матеріал на сайті державного агентства, що стосується України (85002428).

Після цієї новини слідує та, з якої ми, власне, розпочинали фіксацію (про «мстиву» позицію Подоляка) і яка по-своєму «замикає» потік інформації про Україну до початку весни. Після неї з'явилося всього лиш кілька «принагідних» повідомлень. Перше (із покликанням на газету The Times of Israel): глава МЗС Ізраїлю Елі Коен зустрівся зі своїм українським колегою Дмитром Кулебою (у Києві) та заявив, що Ізраїль допоможе Україні гуманітарно та в розробці розумної системи раннього попередження ракетного нападу, однак не буде надавати зброї. Крайня позиція, звісно, для Ірану найважливіша.

Новина від 26.02.2023 р. (на основі інтерв'ю) належить перу колишнього українського журналіста Дмитра Васильця, котрого вже судили за російську пропаганду, однак не ув'язнили («через відсутність складу злочину»). У липні 2014 р. (перед побойщем в Іловайську) цей «поборник правди» відвідав Донецьк, зняв репортаж із місця

подій та організував там кореспондентський пункт «Правильне ТБ». Із публікації на сайті «Ірна» видно, що Василець – дійсно кремлівський пропагандист. Він стверджує, що США відіграє провідну роль у війні в Україні, бо наша держава після 2014 р. перебувала під гібридною американською окупацією. Ідеться в публікації й про «основну причину газових санкцій проти Росії та їхні наслідки для європейських держав», путінський «захист прав російськомовного населення», «референдуми» тощо (85041626). Загалом, якщо перші публікації часу повномасштабного вторгнення росії в Україну ще були більш-менш нейтральними, то країні – відверта пропагандистська джинса.

В останній лютневій публікації зазначено, що після року «військового конфлікту» в Україні, який призвів до людських та матеріальних втрат з обох боків і мав згубні наслідки для світу, міжнародна спільнота має зосередити свої дипломатичні зусилля на мирному врегулюванні кризи. «Уряд Ісламської Республіки Іран, висловлюючи повагу як народам України, так і росії, ще раз висловлює глибокий жаль з приводу продовження війни та підкреслює свою нейтральну позицію». Принагідно зауважено: Тегеран підтримує «мирний план», запропонований Пекіном (85042236).

Упродовж весни (до 07.05.2023 р.) опубліковано всього 2 матеріали: «Посол РФ в Ірані закликав до розширення та зміцнення двосторонніх відносин» (14.04.2023 р.) та «Іран не надає військової допомоги жодній із сторін у війні в Україні: Амір Абдоллахіян» (26.04.2023 р.). Назва першої публікації трохи оманлива. Її основу знову складає інтерв'ю з надзвичайним та повноважним послом рф в Ісламській Республіці Іран Олексієм Дедовим, котрий розповідає не тільки й не стільки про стосунки Ірану та росії, як про Китай, Ізраїль, Сирію, Саудівську Аравію тощо. І, звісно, Україну. Тут формула російського «миру» прописана так чітко, що жодних надій на конструктивну дипломатію не лишається: «Першою умовою, – заявляє Дедов, – буде припинення бойових дій з боку українських збройних сил та постачання західної зброї в Україну. Тоді – вивід міжнародних найманців з території України та гарантування її нейтрального й позаблокового статусу, а також відмова від вступу до НАТО та Євросоюзу, підтвердження без'ядерного статусу та визнання Києвом і світовою спільнотою нових територіальних реалій. А тим часом Україна має бути демілітаризована та денацифікована, права російськомовних меншин захищені, санкції проти Росії – скасовані». Завершення інтерв'ю звучить взагалі як знущання над притомними міркуваннями: «Це, ну, цілком прийнятні умови і нічого зайвого, я гадаю, у цьому немає. Вони цілком розумні» (85091204).

Новина, що була опублікована буквально через день, швидше за все, стала своєрідною відповіддю світової громадськості, яка не могла не обуритися з приводу скандального інтерв'ю Олексія Дедова. Спершу в публікації ідеться про зустріч міністра закордонних справ Ірану Аміра Абдоллахіяна із заступником Генсека ООН з гуманітарних питань Мартіном Гріффітсом та обговорення гуманітарних ситуацій у Сирії, Ємені, Афганістані. Однак резюме розмови стосується винятково нашої держави (і звучить як виправдання). Цитуємо дослівно: «Іран не надає військової допомоги жодній зі сторін у війні в Україні, і загалом не вважає війни вирішенням проблем. Ісламська Республіка підтримує територіальну цілісність та суверенітет усіх держав, включаючи Україну» (85092948). Тут теж напрошується маркер «без коментарів».

Додатково з'ясовано, що за тегом «росія» набагато більше новин (330), ніж за маркером «Війна в Україні» (62). Матеріали дублюються лиш десь на 30%, хоч переважно йдеться саме про російсько-українське протистояння. Імовірно, для окремих публікацій редакція свідомо творить «подвійне дно». Та й загалом фальсифікація даних на офіційному сайті настільки зрима, що виникає думка про підспудну легалізацію стратегій продукування, наявність якої нам свого часу уже засвідчив муфій ДУМУ «УМА» в Духовному управлінні мусульман України шейх Саїд Ісмагілов [3]. За словами вченого-ісламознавця, у мусульман існує два різновиди священної омани (витоково – навмисного приховування належності до ісламу) – такія і китман. Такію впровадив пророк Мухаммад у часи великих гонінь. Пізніше поняття дещо трансформувалось: у сунітській течії ісламу так і залишилось як дозвіл на приховування віри в небезпеч-

них ситуаціях, а вишійському модифікувалося в ідею застосування брехні та хитрощів задля досягнення корисної мети. Паралельно запровадився китман – «вибіркове цитування», тобто оприлюднення частини правди. Обидва «методи» в найкритичніших формах застосовують винятково шиїти (15% мусульман), що проживають переважно на території сучасного Ірану. Отже, медіі Ісламської Республіки Іран мають виняткове право на фальсифікації (навмисну підміну акцентів, «навіювання», використання сумнівних, з погляду здорового глузду, експертиз тощо), бо, логічно, дотримуються не міжнародних правових норм, а законів шаріату [4]. Однак ні політики дипломатичного корпусу, що займаються Іраном, ні журналісти, які висвітлюють дискусійні моменти україно-іранських відносин, цього не враховують (інакше тлумачення й пояснення з'явилися б у масмедіях та блогах).

Висновки й перспективи. Отже, ми перевірили гіпотезу про релігійне підґрунтя фейкотворчості в інформаційному просторі Ірану. Для цього відслідкували, якими аргументами й фактами наповнювався протягом лютого-травня 2022–2023 рр. офіційний сайт агенції «Ірна», і побачили, що там були наявні маніпуляційні стратегії та відверті омани, однак порушення міжнародних стандартів усунути неможливо, бо вони зумовлені релігійними традиціями автократичної мусульманської держави.

Іранські медіа висвітлюють війну росії проти України дуже упереджено. І тим самим вводять в оману світове суспільство щодо власної непричетності в постачанні зброї країні-агресорці. Як вислід, інформаційний простір Ірану лишається перспективним для досліджень у сферах культурології, політології, релігіє- та журналістикознавства (в аспекті особливостей медіації подій) тощо. Ми також продовжуємо опрацьовувати спеціфіку медіадіяльності близькосхідних держав, змістивши ракурс на війну в Ізраїлі.

1. Kosiuk O. Propaganda and Journalism (in the Context of the Second Karabakh War). *European journal of transformation studies*. 2022. Vol. 10, no. 1: Europe Our House. Tbilisi. Pp. 78–97. URL: <http://surl.li/mvcus> (date of application: 23.03.2023).

2. Іран може збільшити постачання зброї Росії, аби посилити двосторонні відносини – ISW. *Радіо Свобода*. URL: <http://surl.li/mvcwd> (дата звернення: 07.04.2023).

3. Косюк О. М. Різдвяний «карнавал» в Парижі (трагедія «Шарлі Ебдо» крізь призму двох теорій сміху). *Матеріали II міжнародного інтернет-симпозіуму «Криза як рушій амбівалентних змін крізь призму медіа»*. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/6080/1/kosiuk%202%20%281%29.pdf> (дата звернення: 06.04.2023).

4. Кульчинський О. За законами Шаріату. *Український тиждень*. URL: <https://tyzhden.ua/za-zakopamy-shariatu/> (дата звернення: 06.04.2023).

5. Мінаков М., Зассе Г., Ісаченко Д. Сецесіонізм у Європі. *Ідеологія і політика*. 2019. № 1 (12). С. 4–10.

6. Наказ №73 Головнокомандувача Збройних сил України «Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації». 03. 03. 2023. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS36785> (дата звернення: 06.04.2023).

7. Пиріг В. Росія вербує на війну в Україні палестинських біженців з Лівану. *ZAXID.NET*. URL: https://zaxid.net/rosiya_verbuye_na_viyunu_v_ukrayinu_palestinskih_bizhentsiv_z_livanu_n1558858 (дата звернення: 06.04.2023).

8. Russia and Iran Have High Hopes for Each Other (FP). 02.04. 2023. URL: <https://foreignpolicy.com/2023/05/02/russia-iran-grain-trade-china-investment-bri/> (date of application: 04.04.2023).

9. Саїд Е. В. Орієнталізм : монографія / пер. з англ. В. Шовкун. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. 511 с.

10. Саїд Е. Культура й імперіалізм : монографія. Київ : Критика, 2007. 608 с.

11. Чуніхіна С. Свої чужі: напрями продукування і психологічна роль «іншого» в українському суспільстві. *Ідеологія і політика*. 2020. № 2 (16). С. 304–319.

1. Kosiuk, O. (2022), “Propaganda and Journalism (in the Context of the Second Karabakh War)”, *European journal of transformation studies*, vol. 10, no. 1: Europe Our House, Tbilisi, pp. 78–97, available at: <http://surl.li/mvcus> (accessed 23.03.2023).

2. Radio Svoboda (2023), “Iran May Increase Arms Support to Strengthen Bilateral Relations – ISW”, available at: <http://surl.li/mvcwd> (accessed 07.04.2023).
3. Kosiuk, O. (2015), “Christmas “carnival” in Paris (the tragedy of “Charlie Hebdo” through the prism of two theories of laughter)”, *Materialy II mizhnarodnoho internet-symposiumu «Kryza yak rushii ambivalentnykh zmin kriz pryizmu media»*, available at: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/6080/1/kosiuk%202%20%281%29.pdf> (accessed 06.04.2023).
4. Kulchynskij, O. (2007), “According to Sharia law”, *Ukrayinskyj tyzhden [Ukrainian week]*, available at: <https://tyzhden.ua/za-zakonamy-shariatu/> (accessed 06.04.2023).
5. Minakov, M., Zasse, G. & Isachenko, D. (2019), “Secessionism in Europe”, *Ideologiya i polityka [Ideology and politics]*, no. 1 (12), pp. 4–10.
6. The commander-in-chief of the armed forces of Ukraine, Order No. 73 of the Commander-in-Chief of the Armed Forces of Ukraine “On the organization of interaction between the Armed Forces of Ukraine, other components of the defense forces and representatives of mass media”, 03.03.2023, available at: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS36785> (accessed 06.04.2023).
7. Pyrig, V. (2023), “Russia is recruiting Palestinian refugees from Lebanon for the war in Ukraine”, *ZAXID.NET*, available at: https://zaxid.net/rosiya_verbuye_na_viynu_v_ukrayinu_pales-tynskih_bizhentsiv_z_livanu_n1558858 (accessed 06.04.2023).
8. FP (2023), “Russia and Iran Have High Hopes for Each Other”, available at: <https://foreignpolicy.com/2023/05/02/russia-iran-grain-trade-china-investment-bri/> (accessed 04.04.2023).
9. Sayid, E.V. (2001), *Orientalism : a Monograph*, Publishing House of Solomia Pavlychko “Osnovy”, Kyiv, 511 p.
10. Sayid, E. (2007), *Culture and Imperialism : a Monograph*, Krytyka, Kyiv, 608 p.
11. Chunixina, S. (2020), “My own strangers: directions of production and the psychological role of the “other” in Ukrainian society”, *Ideologiya i polityka [Ideology and politics]*, no. 2(16), pp. 304–319.

UDC 821.161.2+355.12

FEATURES OF COVERAGE OF THE WAR IN UKRAINE ON THE EXAMPLE OF THE WEBSITE OF THE OFFICIAL IRANIAN MASS MEDIA «IRNA»

Kosiuk Oksana, PhD (Philology), Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine, e-mail: o_kosuk@ukr.net.

ORCID – <https://orcid.org/0000-0001-8093-1961>.

Introduction. After the full-scale invasion of Russia into Ukraine all countries of the world gradually got involved into the war which is perceived and viewed differently. Iran suddenly became one of the biggest challenges for the international community since it is a supplier of mass destruction weapons which almost caused the energy collapse of Ukraine in November–December 2022.

Relevance of the study. Despite the numerous statements of the leading mass media, Iran is still positioning its pacifism and non-involvement in the war in Ukraine. The USA, GB, Germany, France, Turkey, Israel get appropriately involve in the information conflict as one side and the other side is India, China, Syria, Afghanistan and other countries of the East.

Methodology. To find out what the matters, we decided to investigate the deployment of events and the development of confrontations on the pages of the most official Iranian mass media – the national news agency «Irna» with the help of content analysis, analogy, modelling and synthesis.

Results. As a result of the conducted research it became clear that during 15 months of the war (having hesitated a little at its beginning) IRNA carefully “documented” the course of events, but it also revealed certain strategies for hiding uncomfortable information and activation of so-called jeans (hiding advertisement). The most common ones include periodic repetition (almost instilling) of phrases about support for Ukraine and its territorial integrity; permanent introduction of Afghanistan, Palestine, Syria, Yemen in the context as it is also not peaceful in these countries,

Israel, the USA and Turkey appear as a counterweight to the Ukrainian-Russian twists and turns; attempts to shift attention from the actual to the extraneous are also not neglected; common input of information on policies of Russia and Putin “under the sauce” of different protocol interviews, vlogs and “international expert evaluations”; very often the agency refers to dubious sources like social networks. However, even the strategic use of tricks does not make individual items of IRNA news at least seemingly credible. The thought involuntarily arises that public non-compliance with international standards has deep historical roots and is connected with sacred values.

Conclusions. Having carried out a superficial analysis of the history and religions of ancient Persia, we came to a logical conclusion: from the most ancient times to the present, the production of culture is subject to the law of sacred deception, known among Shia Muslims as *taqiya* and *kitman*. Thus, the official sources of the Islam Republic have the full right to lie. Yet, of course, all this requires additional research.

Keywords: *IRNA, massmedia, war, Ukraine, Iran.*

Стаття надійшла до редакції 04.12.2023

Рекомендовано до видання 11.03.2024